

Än lever anarkismen

S-E Handberg

1959

Ni som var med på den tiden det begav sig under seklets första decennier minns säkert tidningen Brand, Hinke Bergegrens språkrör, den allra radikalaste arbetarungdomens liv- och husorgan, tummelplats för den unga författargenerationen...

Brand var tidningen som fick borgerligt ombonade östermalmsfröknar att darra av skräck om ett exemplar av misstag råkade komma i deras händer. Hinke och hans meningsfränder var svurna fiender till både altaret, tronen, svärdet och penningpåsen.

Det politiska klimatet i vårt land var då åtskilliga grader hetare än nu och det fanns jordmän för verkligt rabulistiska tidningar. Men visste ni att rand fortfarande lever? Ett halvt dussin gånger om året lämnar ett nytt nummer pressarna och sprids över landet. Visserligen inte i så stor upplaga som på Hinkes tid, men i alla fall...

Bakom verket står Anarkistiska Propagandaförbundet, som den ungsocialistiska rörelsen med tiden döptes om till.

När man första gången letar sig fram till adressen på Söder, där redaktionen finns, rubbas till att börja med ens eventuella romantiska föreställningar. Huset är ett högst konventionellt bostadsdito av modernt snitt och verkar inte alls särskilt revolutionärt. Men det blir strax mer spännande. Men går en trappa ner och hamnar givetvis i källaren. En oansenlig skylt upplyser om att bakom den här dörren ligger Brands redaktion och därmed den anarkistiska högborgen i Sverige.

Har man tur stiger man i rätt in i ett sammanträde med anarkisternas arbetsutskott. Det må vara suggestion – men plötsligt möts man av den där speciella atmosfären, som man alltid föreställt sig ska härska kring ett anarkistmöte. Nästan alla i sällskapet har varit med på barriaderna under Brands storhetstid. Då och då ger samtalet mellan de gamla kämparna en sällsam genklang från 20-talets intensiva idédebatt.

Den som tror att en anarkist i allmänhet dolskt smyger omkring med hemmagjorda bomber i fickan samt har attentat och sabotage som käraste fritidssysselsättning misstar sig grundligt. Man behöver inte vara tillsammans med gruppen kring Brand lång stund förrän man märker att detta är en samling idealister i ordets djupaste mening. Krapotkins tjugiga teorier om inbördes hjälp hålls högt i ära. Samtliga har en pacifistisk inställning och är absoluta motståndare till förtryck och våldshandlingar.

Brand är förstas förbundets skötebarn. Man är stolt över att få föra de gamla traditionerna vidare. När tidningen häromåret trädde in i 60-åringarnas led, uppmärksammades "födelsedagen" långt utanför anarkisternas egna led. Men så har Brand också gjort en banbrytande litterär insats genom att alltid öppna sina spalter för de yngsta författarna. En lång rad av våra mest kända diktare har följaktligen debuterat i Brand. För litteraturhistorikerna och alla andra litteraturintresserade är de gamla gulnade tidningsläggen en guldgruva.

Brands redaktion var både på 20- och 30-talen en naturlig samlingsplats för de unga författarna. Den lilla källarlokalen på Söder, som man idag disponerar, spelar visserligen inte samma roll som litterärt centrum. Men några gamla kämpar försöker i alla fall föra Brands och anarkismens idéer vidare.

Det Anarkistiska Biblioteket

S-E Handberg
Än lever anarkismen
1959

<http://sovversiva.wordpress.com/2010/08/21/an-lever-anarkismen/>
Smålands Folkblad, 12 dec 1959 (*TotalBrand* nr 6, augusti '86)

sv.theanarchistlibrary.org